ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

УДК 657.12.3
DOI: 10.15587/2313-8416.2017.89886

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

© М. О. Науменко

В статті запропоновано аналіз механізмів організації внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України. Окрема увага приділяється плануванню діяльності з внутрішнього аудиту. Вказані основні законодавчі акти і нормативні документи здійснення аудиторської діяльності військових підрозділів. У дослідженні виділені та детально проаналізовані підконтрольні суб'єкти внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України

Ключові слова: *внутрішній аудит, військовий підрозділ, бюджетні кошти, програма аудиту, підконтрольні суб'єкти*

1. Вступ

Успішне виконання тактичних і стратегічних завдань військовими підрозділами Національної гвардії України (НГУ) виявляється можливим лише за наявності ефективної системи внутрішнього контролю. Функціонування такої системи відбувається в рамках процесу організації внутрішнього аудиту. Такі основні функції організації внутрішнього аудиту як протидія корупції, аналіз фінансово-господарської звітності, моніторинг кадрової політики сприяють належній організації економічної діяльності як складової частини тилового забезпечення військових підрозділів Національної гвардії України.

2. Літературний огляд

В роботах [1–3] розглядається сутність та призначення внутрішнього аудиту військових підрозділів. В дослідженні [4] виділяються основні напрями розвитку функцій аудиту. Робота [5] присвячена міжнародним стандартам аудиту. В дослідженнях [6–8] розглядаються місце та роль внутрішнього аудиту в системі внутрішньогосподарського контролю. В наукових працях [9, 10] пропонується аналіз бухгалтерської звітності внутрішнього аудиту.

Аналіз спеціалізованої літератури засвідчує, що проблеми організації внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України у сучасній військовій економіці є актуальними. Але визначені напрями досліджень більшою частиною не розкривають системної проблеми організації внутрішнього аудиту військових підрозділів. Таким чином, в спеціалізованій літературі є відсутнім системний аналіз механізмів організації внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є вдосконалення системи внутрішнього контролю на основі аналізу механізмів організації внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні задачі:

– аналіз законодавчих актів і нормативних документів внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України;

– структуризація етапів процесу здійснення внутрішнього аудиту військових підрозділів;

– дослідження підконтрольних суб'єктів внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України.

4. Організація внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України

Військове формування пов'язане з такою обов'язковою процедурою, як планування. У військовій діяльності з метою ефективного подальшого виконання бойових завдань здійснюється планування розподілу ресурсного забезпечення військових підрозділів.

В результаті аналізу спеціалізованої літератури [3, 5, 7] автором знайдено певні проблеми стосовно розуміння природи внутрішнього аудиту військового підрозділу:

1) змішання понять внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю;

2) невизначеність категорій внутрішнього аудиту;

3) відсутність конкретності та повноти категоріального апарату.

Змішання понять внутрішнього аудиту й внутрішнього контролю та невизначеність категорій внутрішнього аудиту мають загальні аспекти стосовно деяких дефініцій внутрішнього контролю.

В основному в літературі внутрішній аудит трактується у якості незалежної перевірки функціонування суб'єктів, але такий підхід має місце і для внутрішнього контролю, якому властиві перевірки.

Таке трактування може мати місце, але тут має бути конкретна аргументація стосовно визначення суб'єкта і об'єкта внутрішнього аудиту.

Отже, під внутрішнім аудитом військових підрозділів варто вважати систему організації контрольної ревізії незалежним органом для ефективного функціонування військових підрозділів шляхом оцінки фінансового стану військового підрозділу, дослідження ефективності прийнятих управлінських рішень, визначення ефективності тилового забезпечення, оцінки показників господарської діяльності.

Визначивши місце внутрішнього аудиту в контрольній діяльності військового підрозділу, вважаємо, що до завдань служби внутрішнього аудиту слід відносити:

– аудит фінансової звітності військового підрозділу;

– аналіз показників господарської діяльності військового підрозділу;

– оцінка фінансового стану військового підрозділу;

– вивчення ступеня реалізації матеріалів внутрішнього аудиту при прийнятті управлінських рішень;

– надання інформації власникам щодо ефективності тилового забезпечення військового підрозділу.

Планування діяльності з внутрішнього аудиту у військових формуваннях НГУ має відбуватися на основі певних законодавчих актів і нормативних документів.

Але на сьогодні в цьому аспекті правового поля України є певні проблеми.

Основні нормативні документи, які регламентують організацію внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України, виступають Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ та Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України.

Також у якості керівного документа стосовно внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України можуть виступати Стандарти внутрішнього контролю Міністерства оборони України (дійсні з 01.01.2017).

Для ефективного здійснення внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України процедуру контролю слід структурувати на ряд етапів.

У якості таких етапів можуть виступати:

– підготовчий етап;

– етап формування домовленостей;

– етап підготовки та ратифікації аудиторських доказів;

– етап проведення процедур отримання аудиторських доказів;

– завершальний етап формування звітної документації.

Програма внутрішнього аудиту військових підрозділів – це керівні інструктивні документи, яких мають дотримуватися військові підрозділи в процесі здійснення аудиту фінансової звітності чи виконання інших завдань.

В процесі підготовки аудиторського дослідження аудитори мають визначити характерні особливості військових підрозділів Національної гвардії України як підконтрольних суб'єктів:

– цілі і завдання конкретного військового підрозділу, визначені Командуванням НГУ;

– бюджетні фінансові програми військового підрозділу;

– ступінь та якість інформаційного забезпечення підконтрольного суб'єкту;

– середовище контролю, зокрема визначення плану дій стосовно самоменеджменту діяльності підконтрольного суб'єкту;

– інші вказівки Командування НГУ, які необхідні для внутрішнього аудиту.

З метою ефективної аудиторської перевірки варто поділити підконтрольні суб'єкти на ряд основних груп:

– перша група – підконтрольні суб'єкти, що надають можливість Командувачу Національної гвардії України розподіляти бюджетні кошти;

– друга група – підконтрольні суб'єкти, які в системі командування Національної гвардії України виконують організаційне, тилове та грошове забезпечення органів військового керування;

– третя група – підконтрольні суб'єкти, які не ввійшли у склад першої й другої груп та виконують господарські операції, комерційну діяльність, мають окремий бюджет, є самостійними суб'єктами бухгалтерської звітності;

– четверта група – підконтрольні суб'єкти, що не мають окремого бюджету, не є самостійними суб'єктами бухгалтерської звітності.

Аудит вказаних груп підконтрольних суб'єктів має свої характерні особливості:

Стосовно першої групи внутрішній аудит проводиться разом з перевіркою відповідних підконтрольних суб'єктів з інших груп, щодо яких такі суб'єкти надають можливість Командувачу Національної гвардії України розподіляти бюджетні кошти, в системі командування Національної гвардії України виконувати організаційне, тилове та грошове забезпечення органів військового керування, мати окремий бюджет та бути самостійними суб'єктами бухгалтерської звітності.

Відносно другої групи внутрішній контроль здійснюється одностайно з аудитом третьої – четвертої груп, де військові підрозділи є самостійними суб'єктами бухгалтерської звітності, виконують господарські операції, комерційну діяльність, мають окремий бюджет.

Аудиторська перевірка третьої групи виконується одночасно з аудитом військових підрозділів че-

твертої групи, де немає окремого бюджету, не ведеться бухгалтерська звітність.

5. Результати дослідження та їх обговорення

Таким чином, програма внутрішнього аудиту військових підрозділів реалізується шляхом збору аудиторських доказів із застосуванням методів, методичних прийомів і процедур, що забезпечують обґрунтованість висновків за його результатами. Результатами аудиторської перевірки є два основних документи: план аудиторської перевірки і програма перевірки. Формат та обсяг документування визначають такі аспекти, як розмір та складність підприємства, що перевіряється, суттєвість, обсяг іншого документування та обставини конкретного завдання з аудиту.

Комплекс дій, спрямованих на формування планів проведення внутрішнього аудиту військових формувань НГУ, сприяє запобіганню корупції та підвищенню загального рівня організації функціонування військових підрозділів.

Наукова новизна даного дослідження визначається систематизацією механізмів організації внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України.

Практичне значення полягає в рекомендаціях керівництву військових підрозділів стосовно здійснення внутрішнього контролю.

Подальшим напрямком даного дослідження може виступати розроблення методики оцінки ефективності організації внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України.

6. Висновки

Таким чином, в даному дослідженні були вирішені наступні наукові та практичні завдання.

1. Були проаналізовані законодавчі акти і нормативні документи внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України такі, як Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ та Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України, а також Стандарти внутрішнього контролю в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України.

2. Виконано структуризацію етапів процесу здійснення внутрішнього аудиту військових підрозділів, внаслідок яких формується програма внутрішнього аудиту військових підрозділів.

3. Виділено та детально проаналізовано основні групи підконтрольних суб'єктів внутрішнього аудиту військових підрозділів Національної гвардії України.

Література

1. Бурцев, В. В. Внутренний аудит компании: вопросы организации и управления [Текст] / В. В. Бурцев // Управление финансами предприятия. – 2003. – № 4. – С. 35–49.

2. Виговська, Н. Г. Внутрішньогосподарський контроль та внутрішній аудит: порівняльний аспект [Текст] / Н. Г. Виговська // Вісник ЖДТУ. – 2005. – Т. 1, № 31. – С. 45–54.

3. Дорош, Н. І. Сутність та призначення внутрішнього аудиту [Текст] / Н. І. Дорош // Вісник ЖДТУ. – 2006. – Т. 1, № 35. – С. 41–46.

4. Драгун, Л. Основні напрями розвитку функцій аудиту [Текст] / Л. Драгун, О. Вініченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – № 3. – С. 59–62.

5. Селезньов, О. В. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики [Текст] / О. В. Селезньов, О. Л. Ольховікова, О. В. Гик, Т. Ц. Шарашиддзе, Л. Й. Юрківська, С. О. Куліков. – К.: ТОВ ІАМЦ АУ "Статус", 2006. – 1152 с.

6. Процун, К. С. Державний фінансовий аудит в Україні: елементи класифікації [Текст] / К. С. Процун // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – Т. 1, № 59. – С. 280–282.

7. Сухарева, Л. В. Внутренний финансовый контроль: история исследования, состояние и перспективы [Текст] / Л. В. Сухарева, И. Н. Дмитренко, М. В. Борисенко // Вісник Львівської комерційної академії. – 2004. – № 16. – С. 84–91.

8. Фоміна, Т. В. Місце та роль внутрішнього аудиту в системі внутрішньогосподарського контролю [Текст] / Т. В. Фоміна // Вісник Львівської комерційної академії. – 2004. – № 16. – С. 441–447.

9. Хорнгрен, Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст] / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер. – М.: Финансы и статистика, 2015. – 416 с.

10. Шпиг, А. А. Контрольные функции централизованной бухгалтерии торга [Текст] / А. А. Шпиг. – М.: Экономика, 1977. – 124 с.

Рекомендовано до публікації д-р військових наук Городнов В. П.
Дата надходження рукопису 09.01.2017

Науменко Марія Олексіївна, доктор філософії економічного напряму, професор, кафедра менеджменту та військового господарства, Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61001
E-mail: naumenckomariya@yandex.ua